

12. PEATÜKK. EESTI AVALIKU SEKTORI FIRMADE JÄTKUSUUTLIKKUSE HINNANG

Kairi Ramcke

Sissejuhatus

Siirdeprotsessis restruktureeriti Eesti avaliku sektori ettevõtted, mille käigus enamus riiklikest ettevõtetest vahetas omanikku. Samuti muutus kõigi ettevõtete tegevusvorm.⁷⁴ Riiklikud ettevõtted kommertsialiseeriti, st restruktureeriti ja erastati, või nad jätkasid tegevust era- või avalik-õiguslike üksustena või nad likvideeriti. Hiljem asutati ka uusi riiklike ettevõtteid.⁷⁵ Paralleelselt turureformidega toimus reformimine ka riiklikes institutsioonides. Seega on avaliku sektori ettevõtted tegutsenud ebastabiilses keskkonnas.

Eestis ei ole avaliku sektori ettevõtete uurimisele varasematel aastatel suurt tähelepanu pööratud. Siiski teadvustatakse viimastel aastatel üha enam eelkõige riigile kuuluvate ettevõtete probleeme. Kohalike

⁷⁴ Siirdeprotsessi alguses esinesid Eestis järgmised ettevõttevormid: riigiettevõtte, munitsipaalettevõtte, rahvaetevõtte, rendiettevõtte, kooperatiivne ettevõtte. Antud ettevõtete tegevus oli reguleeritud järgmiste seadusaktidega.

- Eesti Vabariigi Valitsus. Määrus "Eesti Vabariigi riigiettevõtte põhimääruse" kinnitamise kohta. (1990)
- Eesti Vabariigi Valitsus. Määrus "Munitsipaalettevõtte põhimääruse" kinnitamise kohta. (1990)
- Rahvaetevõtete ja rendiettevõtete restruktureerimisvõimalused olid kirja pandud äriseadustikus. (Äriseadustik 1998, § 509, lg 6)
- Eraomandus oli tagatud omandiseadusega (vt Eesti Vabariigi Omandiseadus. 1990)
- Ettevõtlus oli reguleeritud spetsiaalsete õigusaktidega: Eesti Vabariigi majandusühingute põhimäärus osäühingute, täisühingute ja usaldusühingute puhul (vt Eesti Vabariigi majandusühingute põhimäärus. 1990) ning aktsiaseltsi põhimäärus (vt Aktsiaseltsi põhimäärus. 1989). Alates 1995. aasta septembrist reguleeritakse era-õiguslike ettevõtete – täisühing, usaldusühing, osäühing, aktsiaselts ja tulundusühistu –tegevust äriseadustikus.

⁷⁵ Näiteks RAS "Eesti Telegraafiagentuur", väliskapitali osalusega AS Inmet, riigiettevõtte Tartu Infokeskus.

omavalitsuste puhul pööratakse aga pigem tähelepanu omavalitsuste territoriaalsele ja finantseerimisalasele reformimisele kui nende omanduses olevate ettevõtete jätkusuutlikkusele.

Käesolevas peatükis antakse kõigepealt ülevaade keskvalitsusele ja KOV-dele kuuluvate ettevõtete tähtsusest Eestis, sh nende ettevõtete hulgast ja suuruselt. Edasi käsitletakse ettevõtete haldamisega seonduvaid probleeme. Lõpetuseks keskendutakse riigile ja KOV-dele kuuluvate ettevõtete jätkusuutlikkuse uurimisele võrreldes teiste ettevõtetega ning KOV-dele kuuluvate ettevõtete puhul regionaalse jätkusuutlikkuse võrdlevanalüüsile maakondade lõikes.

12.1. Avaliku sektori firmad Eestis

Keskvalitsuse kontrolli all olevate ettevõtete (edaspidi ka riigiettevõtete) arv on viimastel aastatel olnud väga väike (ca 0,1% kõigist Eestis tegutsevatest ettevõtetest). 2002. aastal oli rahandusministeeriumi andmetel erinevate ministeeriumide hallata 51 ettevõtet (vt tabel 12.1.). Siiski ei ole tabelis 12.1. toodud rahandusministeeriumi andmed täielikud (vt lisaks real „Teised ettevõtted“ toodud andmeid). Ei arvestata näiteks kontsernide tütar-ettevõtetega ning mõned ettevõtted on mingitel põhjustel aruandlustest välja jäänud. Näiteks 2002. aastal võis identifitseerida veel 14 enamuosalusega⁷⁶ ning 3 vähemuosalusega ettevõtet (eraldi tuleb veel mainida erinevatele riigiasutustele kuuluvaid ettevõtteid, mida oli näiteks 2002. a. vähemalt kuus).

Kohalikele omavalitsustele kuuluvate ettevõtete kohta on aruandlus võrreldes ministeeriumide alluvuses olevate ettevõtete aruandlusega avalikult halvasti kättesaadav. Aruandluse puudulikkust peegeldab see, et Eesti Statistikaameti (ESA) andmed ei lange kokku teiste tabeli 12.1. koostamisel kasutatud allikate andmetega.

Vastavalt rahandusministeeriumi andmetele oli suurema kui 10%lise riigi osalusega ettevõtete käive 2002. aastal 15949 mln EEK, moodustades ca 6% Eesti ettevõtete kogukäibest.⁷⁷ Samal ajal moodustasid antud ettevõtete varad 33487 mln EEK ja omakapital 22818 mln EEK. Riigiette-

⁷⁶ Enamuosalusena käsitletakse siin osalust, mis on suurem kui 50%.

⁷⁷ Üle 50% osalusega ettevõtete käive oli 2002. aastal 8719 mln EEK. Seejuures andsid 3 suuremat ettevõtet 75% riiklike ettevõtete käibest.

võtete kasumid ulatusid 2523 mln kroonini, millest siis (lähtuvalt riigi osaluse määra) 1574 mln krooni võib 100%-liselt seostada riigi osalusega.

Tabel 12.1. Riigi ja KOV osalusega ettevõtted ning sihtasutused

	Riik				KOV		
	1999	2000	2001	2002	2001	2002	2003
Rahandusministeeriumi andmed*							
<i>Enamusosalus (>50%)</i>	46	43	43	41	–	–	–
<i>Vähemusosalus (<50%)</i>	13	8	8	11	–	–	–
Ettevõtete koguarv	59	51	51	52	–	–	307**
Asutatud ettevõtted	3	2	5	2	–	–	–
Riigi ja KOV osalusega sihtasutused ⁷⁸	–	–	48	48	–	–	98**
Pankrotis või likvideerimisel olevad ettevõtted	8	–	13	13	–	–	–
Müüdnud ettevõtted ***	13	2	11	6	–	–	–
Lisaks****							
Teised ettevõtted	26	30	31	28	–	–	–
Ettevõtete arv (ESA andmed)	93	83	60	62	319	321	–

* Autori korrigeeritud, kuna ministeeriumi aruandluses kajastusid ka veel asutamisel olevad ettevõtted.

** Korruptsioonivastase seaduse kohaldamise erikomisjoni andmed (Ülevaade korruptsioonivastase...)

*** sh ka osaline müük

**** Autori kogutud andmed, sh riiklike ettevõtete või asutuste tütarettevõtted ja ettevõtted, mis mingil põhjusel ei kajastunud rahandusministeeriumi vastava aasta kohta käivas aruandes.

Allikas: Autori tabel, põhinedes Riigi osalusega äriühingute ja sihtasutuste koondaruannetel, Ametlikel teadaannetel ettevõtete kodulehekülgedel, ESA-l (Äriregistris registreeritud ettevõtjad...).

Analoogselt käibega langeb suurem osa riigiettevõtete varadest ja omakapitalist kolme suurema ettevõtte arvele (vastavalt 81% varadest, 86% omakapitalist). Omakapitali suur osatähtsus kogukapitalist viitab sellele, et riigi põhiliseks kapitali suurendamiseks on osakute ja aktsiate hulga muutmine. Riiklike ettevõtete laenamine on seni olnud taga-

⁷⁸ Riiklike sihtasutuste all kajastuvad ka KOV osalusega sihtasutused ja *vice versa*.

sihoidlik. Nii oli nende ettevõtete keskmine võlakordaja⁷⁹ 2002. aastal 0,321 ja 2001. aastal 0,257. Kõigi Eesti ettevõtete võlakordaja antud aastatel oli võrreldes riiklike ettevõtetega oluliselt kõrgem, nimelt 0,64.⁸⁰ (autori arvutused Riigi osalusega äriühingute ja sihtasutuste koondaruande (2002) ja Ettevõtete majandusnäitajate alusel).

1991. aastal defineeris Eesti Vabariigi valitsus majanduse häireteta funktsioneerimiseks vajalikud esmatähtsad ettevõtted (vt lähemalt Eesti Vabariigi majanduse häireteta...). Sel ajal peeti strateegiliselt tähtsaks järgmisi tegevusvaldkondi: energiatootmine, sooja-, gaasi-, vee- ja kütusevarustus, telekommunikatsioon, transport, sadamad, post, pangandus, leiva-, teravilja- ja lihatootmine. Praeguseks on enamik nende valdkondade ettevõtetest erastatud. Põllu- ja metsamajanduses on veel tegevad vaid mõned üksikud riiklikud äriühingud. Nii on riik tegev teraviljaturul (AS Eesti Viljasalv), metsaistanduses (AS Metsataim, AS Tartu Puukool), metsakaitse ja -uuenduses (OÜ Eesti Metsakorralduskeskus) ning rapsiõli tootmises (AS Werol Tehased, millel on tulevikus ka biodiisli tootmise plaanid).

Riigile kuuluvad ettevõtted on tegevad eelkõige energiatootmises, keskkonnasäästlikkuse ning transpordi- ja kommunikatsiooni infrastruktuuri arendamises. Omavalitsustele kuuluvad ettevõtted tegelevad eelkõige soojatootmisega, veevarustuse ja prügiveoga, aga ka teiste kommunaalteenuste pakkumisega. Väiksemas mahus esindavad kohalikud omavalitsused äriühingute kaudu oma huve tervishoius,⁸¹ sotsiaalhoolekandes⁸² ja transpordis.⁸³

⁷⁹ Võlakordaja = kohustused/vara.

⁸⁰ Riigiettevõtete võlakordaja on suurenenud. See on eelkõige tingitud Eesti Energia laenukoormuse suurenemisest. Ka planeerisid AS Tallinna Sadam ja AS Eesti Loto laenuvahendite kaasamise kasvu.

⁸¹ 2002. aastal oli Eestis 50 haiglat (nende seas üks era- ja üks kiriklik haigla), neist 24 olid äriühingud, 20 sihtasutused, 4 mittetulundusühingud ja 4 munitsipaalasutused. (Sotsiaalministeerium. Haiglate nimekiri 2002). 2004. aastaks MTÜ-na ja munitsipaalasutuse vormis tegutsenud haiglad likvideeriti või muudeti sihtasutusteks või äriühinguteks.

⁸² Väga vähesed sotsiaalhoolekandeesutused tegutsevad äriühingutena (ja ka nendest pooled on eraomanduses). Samuti on antud valdkonnas vähe sihtasutusi ja mittetulundusühinguid. Tavaliselt on sotsiaalhoolekandeesutused organiseeritud omavalitsuste sõltumatute struktuuriliste üksustena. (Sotsiaalhoolekandeesutuste nimekirja

Paljudes kohalikes omavalitsustes on kommunaalteenuste osutamine läinud eraomandusse või kohalikele omavalitsustele kuuluvate ettevõtete kätte. Need ettevõtted on formeeritud kunagiste munitsipaalasutuste baasil, mis omakorda olid moodustatud korterivalitsustest. Munitsipaalasutuste reorganiseerimine eraõiguslikeks ettevõteteks oli tingitud korterite erastamisest, mis tõi kaasa munitsipaalasutuste põhifunktsioonide muutumise. Kui munitsipaalasutuse põhifunktsiooniks oli eelkõige korterite erastamine, siis kommunaalteenused kontsentreerusid eelkõige elamu-poliitikale, korterite haldamisele, üürnike ja poliitikute nõustamisele, majade hooldusele ja remondile.⁸⁴

Avaliku sektori ettevõtted tegutsevad peamiselt madala konkurentsitasemega valdkondades. Näiteks on tabelis 12.2. esitatud elektritootmise kontsentratsioon Eestis, võrrelduna mõnede teiste EL riikidega. Kontsentratsiooni näitajana on kasutatud suurima elektritootja turuosa koduturul. Nagu näha, on Eesti elektriturg kõrge monopoliseerituse astmega.

Tabel 12.2. Suurima elektritootja turuosa koduturul (%)⁸⁵

Riik	1999	2000	2001	2002
Kreeka	98	97	98	100
Läti	96.5	95.8	95	92.4
Eesti	93	91	90	91
Slovakkia	83.6	85.1	84.5	84.5
Leedu	73.7	72.8	77.1	80.2
Tšehhi	71	69.2	69.9	70.9
Rootsi	52.8	49.5	48.5	49
Ungari	38.9	41.3	39.5	39.7
Saksamaa	28.1	34	32	32
Soome	26	23.3	23	:
Poola	20.8	19.5	19.8	—

Allikas: Eurostat. Market ...

vt Sotsiaalhoolekanne). Kõik päeva- ja sotsiaalkeskused on mittetulunduslikud ja kuuluvad valdadele.

⁸³ Mõned linnad on oma inimeste transpordi andnud erakätesse, mõned veel mitte. Mõnele linnadele kuulub osalus väiksemates sadamates.

⁸⁴ Seejuures peab ettevõtte tegutsema läbipaistvalt ja korteriomaniike huvidest lähtuvalt. Korteriomandiseaduse §22 järgi peab haldaja, st ettevõtte, tegutsema korteriomaniike poolt heaks kiidetud majanduskava alusel. (vt Korteriomandiseadus. 2000)

⁸⁵ Näitaja saamisest on kasutatud netootmist, st arvestatud ei ole tootja enda tarbeks toodetud elektrienergiaga. Esitatud on antud riigi antud perioodi suurima tootja näitaja.

Teise näitena võib tuua raudtee. Kuigi raudteeseadus võimaldab ka välismaistel transpordiettevõtetel juurdepääsu Eesti raudteevõrgule,⁸⁶ ei ole konkurents välismaiste ettevõtetele eriti intensiivne. Ainult üks raudteetranspordi ettevõtte (AS Spacecom)⁸⁷ osales 30.05.2004–28.05.2005 läbilaskevõimsuste avatud konkursil (vt AS Spacecom ... 2004). Alates 2004. aastast soodustab uus raudteeseadus eelkõige EL ettevõtteid.⁸⁸

Ühest küljest annab monopolne seisund ettevõtetele teatud eelised vaba konkurentsiga sektorites tegutsevate ettevõtete suhtes, aga samas seab seeses turu suurema reguleeritusega ka teatud piirangud.

Kolmas näide turgude monopoliseeritusest pärineb veevarustuse valdkonnast. Eelkõige selle tõttu, et paljud veevarustusettevõtted kuuluvad kohalikele omavalitsustele ja kohalike omavalitsuste "veeturg" on väikse mahuga, on sageli kujunenud olukord, kus üks ettevõtte tegeleb ühe valla veega varustamisega. Siiski tuleb üha rohkem ette ka valdadevahelist koostööd ja veevõrkude koondamist suuremate ettevõtete alla. Näiteks AS Emajõe Veevõrk kuulub 22 vallale (asutatud 2004), AS Eesti Veevõrgist 54% kuulub AS Tartu Veevõrk näol Tartu linnale, lisaks on seal osalus 16 vallal (alustas tegevust 1993. a.), AS Rapla Vesi (40% kuulub Rapla vallale ja 60% kuulub AS-le Eesti Veevõrk, seega on Tartu linna osalus seal 32,4%), Narva Vesi AS (Narva ja Narva-Jõesuu linnad). Antud ettevõtete koondamine peab vähendama eelkõige halduskulusid, aga ka parandama laenuvõimet. Samas põhjustab omanike rohkus huvide konflikte ja vähendab valdade võimet oma elanike huve esindada.

Tavaliselt süüdistatakse monopole liiga kõrgetes hindades, hindade diferentseerimises, ebaefektiivsuses, läbipaistmatuses, monopolivõimu kasutamises ostu- ja müügitehingutes jne. Näiteks on kommunaalmajandu-

⁸⁶ Seaduse järgi peab vähemalt 20% vabast läbilaskevõimest (=maksimaalne läbilaskevõime igal raudteelõigul miinus esimest eelistust omavate, st rahvusvahelise reisijateveo, raudteetevõtete võimsuste summa) jaotatama avatud oksjoni teel. (§ 7 lõige 2 Raudteefrastruktuuri ... 2000, § 50 lõige 2 Raudteeseadus 2003)

⁸⁷ Varem kasutas seda võimalust teine välismaine ettevõtte, LinkOil (registreeritud Peterburis) (vt Кириллов, Вайсберг 2004)

⁸⁸ Läbilaskevõimet võib müüa ainult Euroopa Liidu ettevõtetele. Kui nende hulgas ostjaid ei leidu, võivad konkursil osaleda ka kolmandate riikide ettevõtted. (§ 115 lõige 6 Raudteeseadus 2003).

ses korteriühistud alati nõrgemal läbirääkimispositsioonil kui vee- või soojaettevõtted. Eelkõige väljendub see selles, et ettevõtted sõlmivad üksik klientide asemel lepinguid ühistutega. Tulemusena langeb vastutus arvete tasumisel ühistule ja koormatakse täiendavalt maksuvõlgnevusteta kliente.

12.2. Eesti avaliku sektori firmade majanduslik jätkusuutlikkus

Käesolevas alapunktis käsitletakse ettevõtete jätkusuutlikkust mõjutavat ettevõtte juhtimislikku aspekti (haldamine, reorganiseerimine) ning jätkusuutlikkuse bilansi ja kasumiaruande näitajaid. Viimaste puhul võrreldakse avaliku sektori ettevõtteid omavahel ja kõigi Eesti ettevõtete, aga samuti käsitletakse kohalike omavalitsuste ettevõtete regionaalseid erinevusi.

Haldamine. Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi hallata on suurim hulk riigile kuuluvaid ettevõtteid. Järgnevad keskkonnaministeerium ja rahandusministeerium (vt tabel 12.3.). Vähemalt esialgsel vaatlusel jääb mulje, et valdkonnaspetsiifiline kompetents ei tohiks riiklike ettevõtete haldamisel piiranguks olla – 2002. aastal olid riigiettevõtete ja ministeeriumide tegevusvaldkonnad üldjuhul kooskõlas. Eranditeks olid justiitsministeeriumi hallatav Vanglatööstuse AS (100%), keskkonnaministeeriumi vähemusosalus AS Narva-Jõesuu Sanatoorium (0,25 %) ja AS Baltlink (3,04%), majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi hallatav AS A.L.A.R.A. (100%), põllumajandusministeeriumi hallatav Loomsete Jäätmete Käitlemise AS (100%), rahandusministeeriumi hallatav AS Eesti Telekom (27,3%), Välisministeeriumile kuuluvad Hotell Lembitu AS (100%) ja Elisa Communications Oy (0,03%, võõrandamisel) (vt tabel 12.3. markeeringud).

Pidev reorganiseerimine. Üks parimaid näiteid on AS Eesti Põlevkivi. Eesti Põlevkivi puhul on toimunud ettevõtte jagamine väiksemateks ettevõteteks ja siis nende väiksemate ettevõtete ühendamine. Joonisel 12.1. on toodud autori andmetel Eesti Põlevkivis toimunud muutused. Joonisel on kajastatud 1997. aastal eksisteerinud aktsiaseltsidega toimunud ühinemised ja välja on jäetud järgnevatel aastatel loodud ettevõtted. Kõik joonisel nimetatud ettevõtted, va Eesti Põlevkivi, olid kantud äriregistrisse 1997. aastal ja nootel on märgitud ühendamiste aastad, kusjuures nool on suunatud ühendatavalt ettevõttelt ühendava ettevõtte suu-

nas. Nagu näha, toimus aastatel 1997–2003 8 ühinemist. Seejuures ei tohi unustada, et 1997. aastal eksisteerinud väiksemad kaevandused ja karjäärid olid tekkinud varasema jagunemise kaudu.

Tabel 12.3. Ettevõtete omandus ministeeriumide kaupa

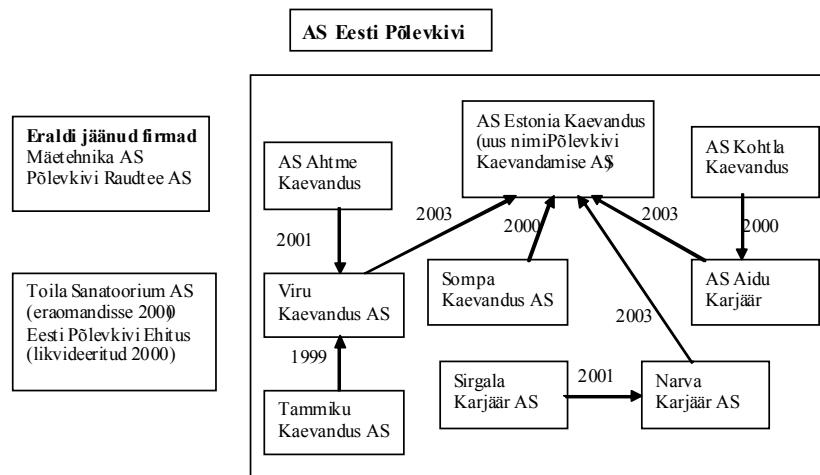
Ministeerium	2002	Tegevus 2002. aastal	2001	2000	1999
Haridus- ja Teadus-	1	1 – haridus	2	2	2
Justiits-	1	1 – vangide hõive	1	0	0
Kaitse-	1	1 – kaitsetööstus	1	1	1
Keskkonna-	10	1 – transport ; 1 – kaardid; 7 – keskkond; 1 – tervishoid	7	10	10
Kultuuri-	3	2 – meelelahutus; 1 – trükkimine	3	4	5
Majandus- ja Kommunikatsiooni-*	21	1 – keskkond ; 2 – seadmed; 18 – infrastruktuur	23	23	23
Põllumajandus-	4	2 – põllumajandus; 1 – keskkond ; 1 – alkohol	3	4	4
Rahandus-	6	1 – IT; 1 – loto; 2 – infrastruktuur ; 1 – trükkimine; 1 – kinnisvara	7	6	9
Sise-			0	0	0
Sotsiaal-	3	1 – meditsiiniseadmed; 2 – tervishoid	3	1	4
Välisministeerium	2	1 – kommunikatsioon ; 1 – hotell	1	0	1
Kokku	52		51	51	59

* Andmete võrreldavuseks on aastail 1999–2001 liidetud Majandusministeeriumi ning Transpordi- ja Kommunikatsiooniministeeriumi näitajad.

Tabelis 12.4. on esitatud autori andmed aastatel 1997–2001 riigi ja valla ettevõtetes⁸⁹ toimunud muutuste kohta. Nagu näha, põhjustab reorgani-

⁸⁹ Vaatluse all on 2004. aastal riigi või valla omanduses olnud ettevõtted, sh 240 KOV-dele ja 65 keskvalitsusele kuuluvat ettevõtet.

seerimine kõige rohkem ebastabiilsust Eesti Energia kontserni ettevõtetele (rida EE).

Joonis 12.1. AS Eesti Põlevkivis toimunud ühendamisid

Tabel 12.4. Reorganiseerimine riigi ja valla ettevõtetes 1997.–2001. a.

Omanik	Kõik	Jagunemisi	Eraldumisi	Ühinemisi	Liitumisi
Riik	45	4	16	9	16
sh EE	32	-	15	4	13
Vallad	9	-	2	5	2

Allikas: Autori arvutused baseerudes Äriregistri andmetel

Järgnevalt kontsentreerutakse ettevõtete majandusliku jätkusuutlikkuse bilansi- ja kasumiaruannete näitajate analüüsile. Tabelis 12.5. on toodud mõned riigi- ja KOV ettevõtteid iseloomustavad näitajad võrrelduna kõigi ettevõtete vastavate keskmiste näitajatega (ESA valim). Nagu näha, on riigiettevõtteid keskmiselt Eesti ettevõtetest suuremad nii töötajate arvult, varadelt kui käibelt.⁹⁰ Riigiettevõtetes on ka keskmisest rohkem

⁹⁰ Riigiettevõtete suurus peegeldub ka nende juriidilises vormis. Kui Eesti ettevõtetest valdav osa tegutseb osühingutena (84% ettevõtetest 2002. aastal ning 86% 2003. aastal, arvestamata üksikisikust ettevõtjaid, mittetulundusühinguid ja sihtasutusi), siis riiklikest ettevõtetest enamik on aktsiaseltsid (86% 2002. aastal).

kapitali töötaja kohta. Riigiettevõtete kõrge kapitaliseerituse tagajärjel on ettevõtte netokäive varaühiku kohta Eesti keskmisest madalam. Ka puhaskasum varaühiku kohta on madalam kui Eestis keskmiselt ja seda vaatamata paljude ettevõtete kõrgele rentaablusele.⁹¹

(Allikas: autori arvutused baseerudes ESA. Ettevõtjad äriregistris ...; Riigi osalusega äriühingute ja sihtasutuste koondaruanne. 2002)

⁹¹ 29% riigiettevõtetest oli antud aastal kahjumis. Ühest küljest tegutsevad mitmed riigi osalusega ettevõtted kõrgema rentaablusega sektorites – infrastruktuur (v.a väikesed lennujaamad), loto. Teisest küljest seostatakse riigile kuuluvust tavaliselt suurema avalikkuse huvi ja kontrolliga, mistõttu eeldatakse ka raamatupidamise suuremat läbipaistvust.

Tabel 12.5. Riigi ja KOV ettevõtete suhtarvud (2001)

Nimi	Ühik	Riigiettevõtted			KOV-ettevõtted			Eesti	Riik/KOV
		Mediaan	Kesk.*	Standardh	Mediaan	Kesk.*	Standardh	Kesk**	Median/median
Suurus									
Töötajad/ettevõtted	tk	64	422.5	1025.13	12	43.30	124.78	73.0	5.33
Vara/ettevõtted	mln	38.8	590.6	1935.5	2.2	30.2	178.9	37.1	17.77
Põhivara/ettevõtted	mln	16.3	492.6	1691.2	1.1	24.2	147.2	23.1	15.02
Omakapital/ettevõtted	mln	16.8	445.5	1566.5	1.3	22.2	140.8	19.6	13.34
Netokäive/ettevõtted	mln	26.2	392.2	925.3	2.2	14.0	51.9	52.3	11.69
Puhaskasum/ettevõtted	tuh	477.3	19591.8	282103.4	33.2	2399.6	17493.1	1616.3	14.37
Tootlikkus									
Netokäive/töötajad	tuh	408.9	7840.1	53097.4	190.4	283.5	502.6	755.78	2.15
Puhaskasum/töötajad	tuh	15.2	1403.5	10367.6	3.4	10.2	72.4	–	4.47
Puhaskasum/omakapital	%	7.5%	-2.5%	145.1%	3.1%	-41.8%	620.9%	12.92%	2.42
Puhaskasum/netokäive	%	2.2%	-11.6%	99.4%	1.8%	-1.3%	51.1%	3,98%	1.28
Finantsstabiilsus									
Omakapital/vara	%	62.2%	56.6%	40.3%	60.6%	55.6%	31.7%	46.7%	1.03
Netokäive/vara	%	110.5%	145.3%	141.6%	118.2%	160.0%	149.9%	151%	0.94
Kohustused/varad	%	37.8%	43.4%	40.3%	39.4%	44.5%	31.7%	–	0.96
Altmani pankrotikordaja		4.5	24.0	124.8	3.2	5.4	17.3	–	1.40
Kapitaliseeritus									
Vara/töötajad	tuh	473.6	7347.7	46230.4	148.5	509.2	1055.0	503	3.19
Põhivara/töötajad	tuh	280.3	6340.3	41598.9	82.5	393.9	952.0	242	3.40
Omakapital/töötajad	tuh	248.3	6887.4	46222.8	83.6	296.8	707.3	235	2.97

* arvutatud ettevõtete suhtarvude aritmeetilise keskmisena; ** ESA andmed ; ***6.4, arvestamata Kojahooldus OÜ-d

Allikas: Autori tabel, põhinedes ärireegistri andmetel ja Ettevõtete majandusnäitajatel.

Kohalikele omavalitsustele kuuluvate ettevõtete regionaalse (maakonnatasandi) jätkusuutlikkuse võrdlemisel kasutatakse järgnevalt mediaane. Näitajate võrreldavuse saavutamiseks viiakse need üle sarnasele mõõtskaalale vahemikus -1-st 1-ni. Uue skaala nullpunktiks on võetud kohalike omavalitsuste ettevõtete vastav üle-eestiline mediaan. Järgnevalt on lahutatud nende ettevõtete maakonna mediaanist Eesti mediaan, st on võrreldud, kui palju on konkreetse maakonna ettevõtete näitaja suurem või väiksem ettevõtete üle-eestilisest mediaanist. Suurim erinevus on mõõdetud üheks (kui suurim erinevus on positiivses suunas) või siis miinus üheks (kui suurim erinevus on negatiivses suunas). Lihtsuse mõttes kasutatakse jätkusuutlikkuse komponendile koondhinnangu leidmisel aritmeetilist keskmist. Näiteks, kui töötajate arvu suhtes on Eesti mediaaniga võrreldes suurimad ettevõtted Tallinnas, siis Tallinn saab endale väärtuse 1. Samas on väikseima mediaaniga ettevõtted Võru maakonnas, kuid sealse ettevõtete suuruse mediaani erinevus Eesti mediaanist ei ole nii suur kui see oli Tallinna ettevõtete puhul, ja Võru maakonna hinnangulise väärtuseks antud skaalal kujuneb -0,16. Analooiselt transformeeritakse mõõtskaalat ka ettevõtte suuruse teiste näitajate puhul (vara, põhivara, omakapital, netokäive ja puhaskasum ettevõtte kohta) ning ettevõtte suuruse koondindeks saadakse antud transformeeritud näitajate aritmeetilise keskmisena.

Joonisel 12.2 esitatud hinnangud kohalike omavalitsuste ettevõtete jätkusuutlikkuse komponentide kohta näitavad, et Tallinna ettevõtted on suurima töötajate arvu, tootlikkuse ja likviidsusega. Tootlikkuse aspektist on näha, et kõige väiksema tootlikkusega kohaliku omavalitsuse ettevõtted asuvad Järvamaal ja Lõuna-Eestis (Põlva, Viljandi, Tartu, Valga maakond). Finantsstabiilsuse aspektist kõige problemaatilisem on olukord kahes Hiiumaa ettevõttes. Võrdselt halb on olukord Põlva, Järva, Tartu ja Ida-Viru maakonnas asuvate kohaliku omavalitsusvaldade ettevõtetel. Samas võib täheldada Hiiumaal tegutsevate ettevõtete ülekapitaliseeritust ning Jõgeva, Tartu, Rapla ja Võru maakondade avaliku sektori ettevõtete suhteliselt madalamat kapitaliseeritust.

Arvutades ettevõtete tootlikkuse ja finantsstabiilsuse näitajatest aritmeetilise keskmise ehk koondnäitaja, saame joonisel 12.2 toodud maakondade järjestuse. Parimal positsioonil on Tallinna ettevõtted, millele järgnevad kõigepealt Jõgeva ja Harju maakonna ettevõtted ja siis Võru, Saare ning Rapla maakonna ettevõtted. Keskmisse gruppi jäävad Lääne,

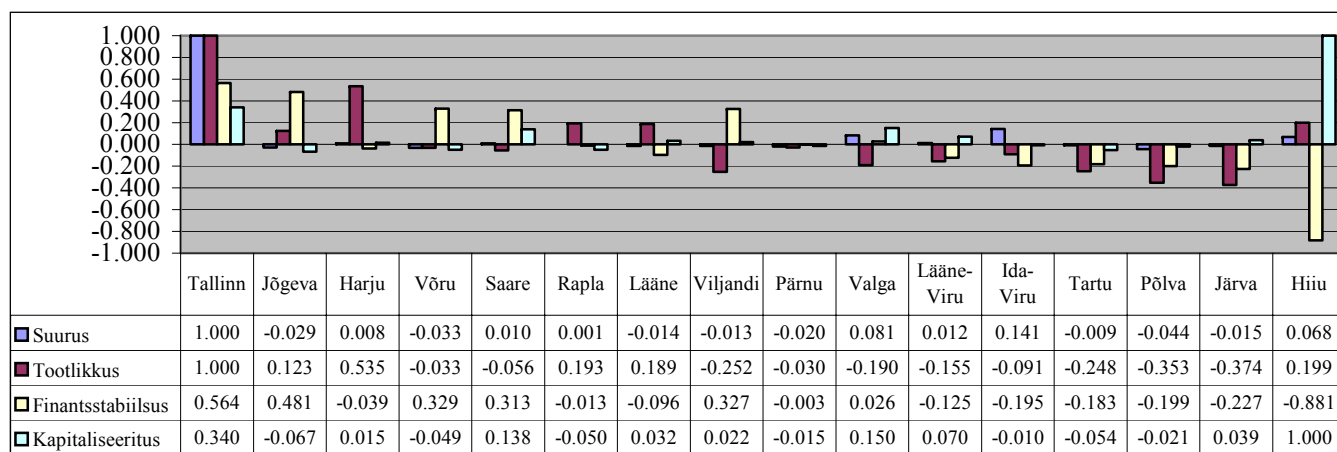
Viljandi ja Pärnu maakonna ettevõtted. Kõige madalama tootlikkuse ja finantsstabiilsuse näitajate tasemega on Hiiu, Järva, Põlva ja Tartu maakonna ettevõtted.

Tabel 12.6. Jätkusuutlikkuse indikaatorite korrelatsioonanalüüs

	suurus	tootlikkus	finantsstabiilsus	kapitaliseeritus
Suurus	1.0000			
tootlikkus	0.7320	1.0000		
<i>sign</i>	<i>0.0013</i>			
finantsstabiilsus	0.3973	0.3145	1.0000	
<i>sign</i>	<i>0.1276</i>	<i>0.2354</i>		
kapitaliseeritus	0.3181	0.3230	-0.4849	1.0000
<i>sign</i>	<i>0.2299</i>	<i>0.2224</i>	<i>0.0569</i>	

Allikas: Autori arvutused, Stata 8.0

Maakonna jätkusuutlikkuse indeksite korrelatsioonianalüüsis (vt tabel 12.6.) ilmnes, et omavahel on tugevalt positiivselt korreleeritud suuruse ja tootlikkuse näitajad. Eelkõige tuleneb see korrelatsioon suuremate ettevõtete suuremast käibest ja kasumist töötaja kohta. Samas võib täheldada kõrgema kapitaliseerituse tasemega ettevõtete negatiivset korrelatsiooni finantsstabiilsusega, mis on eelkõige seotud aktive käibe (käive/varad) ja kapitaliseerituse näitajate negatiivse korrelatsiooniga. Kapitaliseeritus ja tootlikkus ei ole omavahel olulises korrelatsioonis, kuna kõrge kapitaliseerituse tase suurendab küll käivet töötaja kohta, kuid vähendab samas ka käivet kapitaliühiku kohta (kasuminäitajatega oli kapitaliseerituse näitajatel nõrk negatiivne ja/või ebaoluline seos). Seos suuruse ja finantsstabiilsuse vahel ilmnes eelkõige Altmani pankrotikordaja puhul (positiivne).

Joonis 12.2. KOV ettevõtete jätkusuutlikkus maakonniti (2001)

12.3. Eesti avaliku sektori firmade sotsiaalne jätkusuutlikkus

Antud alapunktis vaadeldakse ettevõtte sotsiaalse jätkusuutlikkuse suhtes negatiivsete aspektidena eelkõige töötamist mitmel töökohal ja ametikohtade politiseeritust ning positiivsete aspektidena maksude tasumist ja töökohade loomist. Võrreldakse regionaalseid erinevusi kulutustes tööjõule nii kohalike omavalitsuste kui ka riigiettevõtete lõikes. Samuti vaadeldakse kollektiivsete töölepingute olemasolu kui ühte töötajaskonna organiseerituse ja sotsiaalse kaitse olemasolu näitajat.

Töötamist mitmetel töökohadel on raske empiiriliselt kontrollida. Ainuke näide, mida tuua võib, käib nõukoguliikmete kohta. Riiklike ettevõtete 191-st nõukoguliikmest kuulus 2002. aastal üks isik nelja riikliku ettevõtte nõukokku, neli isikut kolme nõukokku, 23 isikut kahte nõukokku. Seejuures olid pooled mitmes nõukogus osalejad orienteeritud Tallinna või Harjumaa ettevõtetele. Liikmelisust riigi ettevõtete nõukogus käsitletakse ühe võimalusena teenida täiendavat sissetulekut.⁹² Analoogset mitmel kohal töötamise probleemi võib oodata ka KOV-de ettevõtete puhul, kuid seoses nende andmete puudumisega ei olnud võimalik seda analüüsida.

Riigiettevõtete puhul võib esile kerkida ametikohtade politiseerimise probleem, st ametikohtadele nimetamine parteilistel alustel, mitte ettevõtte huvidest lähtuvalt.⁹³ Tabelis 12.7 on esitatud riigiettevõtete nõukogu- ja juhtkonnaliikmete kuuluvus parteidesse. 65% nõukoguliikmetest, 72% nõukogu juhatajatest ja 78% juhatuse esimeestest olid

⁹² Riigiametnikud võivad täiendavalt oma töökohale osaleda nõukogude, delegatsioonide, komisjonide jms töös või töötada ettevõtjana, kuni see ei kahjusta tema tootlikkust või ametiasutuse mainet (vt Korruptsioonivastane ... 1999, §19). Need piirangud ei kehti riigikoguliikmete puhul (vt Riigikogu töökorra seadus §7). Eesti riigikoguliikmete suhteline töötasu on üks Euroopa kõrgemaid – seaduse järgi neljakordne Eesti keskmine palk. Olgu mainitud, et keskmised brutopalgad avaliku sektori ettevõtetes on üldiselt kõrgemad kui kodumaistes eraettevõtetes ning omavalitsustes. Siiski on 101-st riigikoguliikmest 18 riiklike ettevõtete nõukogus. See viib järgmise paradoksini – ühest küljest peaksid riigikoguliikmed kontrollima ministrite tööd, teisest küljest alluvad riigiettevõtete nõukogude liikmed ministrile.

⁹³ Nõukoguliikmed nimetatakse ministri poolt, ettevõtte juht valitakse aga mõningate eranditega kohale avaliku konkursi teel.

2004. aastal parteitud. Valitsuskoalitsiooni moodustavad parteid (Reformierakond ja Res Publica) olid riiklikes ettevõtetes enam esindatud kui opositsiooni kuuluvad parteid. Kuigi analoogsed andmed nii teiste riikide kui ka Eesti kohalike omavalitsuste ettevõtete kohta puuduvad, võib siiski väita, et Eestis esineb ametikohtade politiseeritust.

Tabel 12.7 Riiklike ettevõtete juhtkondade ja nõukogude parteilisus (2004)

	Nõukogu liikmed		Nõukogu esimees		Juhatuse esimees		Riigikogu struktuur	
	Nr	%	Nr	%	Nr	%	Nr	%
Parteitu	125	65,4%	34	72,3%	49	77,8%	-	-
Reformierakond	24	12,6%	5	10,6%	5	7,9%	19	18,8%
Res Publica	19	9,9%	2	4,3%	1	1,6%	28	27,7%
Rahvaliit	7	3,7%	2	4,3%	2	3,2%	13	12,9%
Keskerakond	4	2,1%	1	2,1%	1	1,6%	28	27,7%
Möödukad	2	1,0%	1	2,1%	3	4,8%	6	5,9%
Isamaaliit	1	0,5%	0	0,0%	1	1,6%	7	6,9%
Teadmata	9	4,7%	2	4,3%	1	1,6%	-	-
Kokku	191	100,0%	47	100,0%	63	100,0%	101	100,0%

Allikas: Autori tabel põhinedes rahandusministeeriumi, ettevõtete kodulehekülgede ja äriregistri andmetel

Maksude maksmisega seoses tuleb märkida, et riigi ja valla omanduses olevad ettevõtted maksavad analoogselt erasektori ettevõtetega vähe tulumaksu, nimelt 2001. aastal tasus tulumaksu alla 2% aktive ja/või käibega riigi- ja vallaetevõtetest. Sotsiaalmaksu maksavad Eestis ca 60-70% vara ja/või käibega eraetevõtetest, riigi- ja kohalike ettevõtete puhul on see näitaja ca 80%. (Autori arvutused baseerudes Äriregistri andmetele).

Riigi- ja vallaetevõtete üheks eesmärgiks võib olla töökohtade tagamine elanikele. 284 vallale või riigile kuuluvat ettevõtet andis 2001. aastal tööd 6%-le Eestis hõivatud inimestest. Tabelist 12.8 on näha, et 43,3% Eesti inimestest on hõivatud Tallinna ja Harjumaa avaliku sektori ettevõtetes, kuid kohalike omavalitsuste ettevõtted loovad hõivet ka Ida-Virumaal, Pärnu-, Valga- ja Põlvamaal. Keskvalitsusele kuuluvad ette-

võtted leevendavad eelkõige tööpuudust Ida-Virumaal ja suurendavad hõivet Tallinnas ning vähesel määral ka Tartu linnas.

Riigi ja KOV omanduses olevate ettevõtete töötajate arvu analüüsimise suurim probleem seisneb selles, et puudub võrdlus olukorraga, kus samad ettevõtted kuuluksid erakätesse. Samas peegeldab KOV omanduses ettevõtete olemasolu sellistes regioonides nagu Ida-Virumaa ja Põlvamaa sotsiaalsete probleemide vähendamist kohalikul ja Ida-Virumaal ka riiklikul tasemel. Probleemiks võib olla hoopis, et madala hõivatustaseme regioonide (eelkõige Võru ja Jõgevamaa) puhul ei ole oma alluvuses olevate ettevõtete arvu suurendamise teel hõivet loonud ei kohalik ega keskvalitsus.

Tööjõukulud⁹⁴ töötaja kohta Eesti ettevõtetes (ka KOV ja keskvalitsuse ettevõtetes) ületavad Eesti keskmist taset üldiselt vaid Harju maakonna ja Tallinna piirkonna ettevõtetes (vt tabel 12.9). Madalaimate tööjõukuludega on KOV-de ettevõtted Põlva, Jõgeva ja Lääne-Viru maakonnas. Põlva maakonna KOV-de ettevõtetes on tööjõukulud oluliselt väiksemad selle regiooni keskmisest tööjõukulust. KOV-de ettevõtete maakonnakeskmised tööjõukulutused erinevad vastavate maakondade üldisest keskmisest tööjõukulust harva rohkem kui 10%. Keskvalitsusele kuuluvate ettevõtete puhul on eelkõige positiivsed erinevused enamasti palju suuremad.

Sotsiaalse jätkusuutlikkuse üheks näitajaks on töötajate kuulumine ametiühingutesse. Avaliku sektori ettevõtete töötajad on Eesti keskmisest enam seotud ametiühingute tegevusega. Umbes 14% Eesti töövõtjatest kuulub ametiühingutesse, seejuures vaid 12% töövõtjatest on seotud kollektiivtöölepingutega. Samas on ametiühingud üheks partneriks miinimumpalga läbirääkimistel. (Eamets 2002). Ajavahemikul 2001. aasta veebruarist 2005. aasta 21. aprillini sõlmiti Eestis 224 kollektiivlepingut,⁹⁵ millest 69 lepingut oli seotud eraettevõtete töötajatega, 12 KOV ettevõtete töötajatega, 29 keskvalitsusele kuuluvate ettevõtete, 108 muu riigi või KOV tegutsemisvormidega ja 6 oli seotud töövõtjate ja -andjate liitudega. (vt ka tabel 12.10.)

⁹⁴ Kuigi ettevõtete seisukohalt on madalamad tööjõukulud positiivne nähtus, oleksid sotsiaalses mõttes positiivsed pigem kõrgemad tööjõukulud.

⁹⁵ Antud juhul käsitletakse sõlmitud lepingute arvu, seega hõlmab see ka mõne ettevõtte/asutuse töölistega sõlmitud lepinguid erinevatel ajapunktidel.

Tabel 12.8. Kollektiivlepingud veebr. 2001 kuni 21. apr. 2005

	Üksu- seid	Lepin- guid	AÜ-de või töö- andjate liitude osalusega	transport ja transpordinfra- struktuur
Riigiettevõtte	18	29	27	20
KOV ettevõtte	12	12	8	4
ERA	63	69	46	29
Riik/KOV muu vorm	103	108	67	17
Liitudevahelised	4	6	6	2
KOKKU	200	224	154	72

Allikas: autori arvutused Sotsiaalministeeriumi andmete põhjal

Seega, vaid umbes 30%-l juhtudest oli üheks kollektiivlepingu partneriks eraettevõtte. Tuleb ka märkida, et transpordi- ja transpordinfrastruktuuri töötajad on nii riigi- kui eraettevõtete puhul kollektiivlepingute sõlmimisel väga aktiivsed. Üldiselt on kollektiivlepingud transpordisektoris seotud ka ametiühingute osalusega (72-st lepingust 69) (andmeid kollektiivlepingute kohta vt Kollektiivlepingud (2005)).

Tabel 12.9. Hõive loomine valdade ja riigiettevõtete baasil (2001)

	Eestis tervikuna				KOV			
	Hõivatud, 15-74, tuh	% hõivatu- test	Tööealisi, 15-74, tuh	Hõivatud/tö öealised	Hõivatud	% hõivatu- test	% kohalikust hõivest	Hõivatud/tö öealised
Kokku	577.7	100.0%	1047.2	55.2%	9201	100.0%	1.6%	0.9%
Harju	57.5	10.0%	95.5	60.2%	3426	37.2%	6.0%	3.6%
Tallinn	192.6	33.3%	318.4	60.5%	482	5.2%	0.3%	0.2%
Hiiu	4.6	0.8%	7.6	60.4%	14	0.2%	0.3%	0.2%
Ida-Viru	70.4	12.2%	141.5	49.7%	1072	11.7%	1.5%	0.8%
Jõgeva	12.3	2.1%	27.9	44.2%	146	1.6%	1.2%	0.5%
Järva	16	2.8%	28.7	55.8%	401	4.4%	2.5%	1.4%
Lääne	10.9	1.9%	21.3	51.2%	245	2.7%	2.2%	1.2%
Lääne- Viru	28.3	4.9%	50.1	56.5%	198	2.2%	0.7%	0.4%
Põlva	10.9	1.9%	23.6	46.1%	376	4.1%	3.4%	1.6%
Pärnu	35.1	6.1%	68.1	51.5%	996	10.8%	2.8%	1.5%
Rapla	15.2	2.6%	27.5	55.2%	160	1.7%	1.1%	0.6%
Saare	14.8	2.6%	26.3	56.2%	143	1.6%	1.0%	0.5%
Tartu	59.3	10.3%	113.5	52.3%	375	4.1%	0.6%	0.3%
Valga	13.1	2.3%	26.0	50.4%	740	8.0%	5.6%	2.8%
Viljandi	23	4.0%	42.4	54.3%	242	2.6%	1.1%	0.6%
Võru	13.7	2.4%	28.9	47.4%	185	2.0%	1.4%	0.6%

Tabel 12.9. Hõive loomine valdade ja riigi ettevõtete baasil (2001) (jätk)

	Riik*			
	Hõivatud	% hõivatutest	% kohalikust hõivest	Hõivatud/tööealised
Kokku	13269	100.0%	2.3%	1.3%
Harju	26	0.2%	0.0%	0.0%
Tallinn	3048	23.0%	1.6%	1.0%
Hiiu	12	0.1%	0.3%	0.2%
Ida-Viru	9597	72.3%	13.6%	6.8%
Jõgeva	63	0.5%	0.5%	0.2%
Järva	0	0.0%	0.0%	0.0%
Lääne	0	0.0%	0.0%	0.0%
Lääne-Viru	0	0.0%	0.0%	0.0%
Põlva	0	0.0%	0.0%	0.0%
Pärnu	12	0.1%	0.0%	0.0%
Rapla	0	0.0%	0.0%	0.0%
Saare	79	0.6%	0.5%	0.3%
Tartu	432	3.3%	0.7%	0.4%
Valga	0	0.0%	0.0%	0.0%
Viljandi	0	0.0%	0.0%	0.0%
Võru	0	0.0%	0.0%	0.0%

* Riigiettevõtete hulgast on välja arvatud Tallinnas registreeritud, kuid üle Eesti tegutsevad Eesti Energia AS, AS Eesti Post kontsern, AS Eesti Raudtee, AS Eesti Telekom kontsern. Küll aga käsitletakse siin riiklikena Eesti Põlevkiviga seotud ettevõtteid.

Allikad: Autori arvutused, baseerudes ESA. 15-74-aastased ..., ESA. Rahvastik soo... ja ERR andmebaas.

Tabel 12.10. Ettevõtete tööjõukulud Eestis tervikuna, KOV ettevõtetes ja keskvalitsuse ettevõtetes (2001, tuh EEK)

	Eesti	KOV				Riik*			
		Keskm.	Mediaan	Standardhälve	Valim (nr)	Keskm.	Mediaan	Standardhälve	Valim (nr)
Eesti	91.3	80.5	60.2	32.6	177	81.3	127.5	61.1	47
Tallinn	103.1	99.8	106.4	62.5	8	164.2	150.8	62.9	28
Harju	107.8	97.8	83.4	27.3	22	–	–	–	–
Hiiu	76.7	–	–	–	–	136.4	136.4	–	1
Ida-Viru	74.2	68.6	60.0	19.4	18	58.1	104.3	39.7	8
Jõgeva	59.1	59.7	55.9	14.9	10	74.3	74.3	–	1
Järva	74.4	75.1	73.0	36.3	12	–	–	–	–
Lääne	73.4	65.2	58.4	33.9	9	–	–	–	–
Lääne-Viru	67.7	63.8	63.5	16.8	12	–	–	–	–
Põlva	65.5	55.2	52.0	16.3	14	–	–	–	–
Pärnu	77.6	84.4	57.0	38.2	19	131.6	131.6	–	1
Rapla	78.6	75.3	59.1	21.6	7	–	–	–	–
Saare	69.6	75.1	56.2	27.0	6	166.5	154.2	28.1	2
Tartu	76.3	79.7	58.0	29.5	15	112.4	86.1	28.6	6
Valga	63.8	69.5	74.5	27.8	10	–	–	–	–
Viljandi	70.4	66.2	47.8	22.6	8	–	–	–	–
Võru	66.3	65.5	56.3	21.4	7	–	–	–	–

* Riigiettevõtete hulgast on välja arvatud Tallinnas registreeritud, kuid üle Eesti tegutsevad Eesti Energia AS, AS Eesti Post kontsern, AS Eesti Raudtee, AS Eesti Telekom kontsern. Küll aga käsitletakse siin riiklikena Eesti Põlevkiviga seotud ettevõtteid.

Allikad: Autori arvutused, baseerudes ESA regionaalarengu andmebaasil ja ERR andmebaasil.

Kokkuvõte

Eestis tegutseb vähe keskvalitsusele ja kohalikele omavalitsustele kuuluvaid ettevõtteid. Samas on eelkõige riigiettevõtete puhul tegemist suurettevõtetega, mis tegutsevad strateegiliselt tähtsates harudes. Keskvalitsuse hallatavate ettevõtete arv moodustab vaid ca 0,1% Eestis tegutsevate ettevõtete koguarvust, kuid nende käive ulatub ca 6%-ni Eesti ettevõtete kogukäibest.

Riikliku sektori ettevõtted on peamiselt tegevad järgmistes valdkondades: energiatootmine, keskkond, infrastruktuur. Vähesel määral tegelevad avaliku sektori ettevõtted põllumajanduse ja metsandusega. Energiasektoris, kommunaalteenuste pakkumises ja raudteetranspordis on seejuures enamasti tegemist üleriigiliste või kohalike monopolidega.

Enamasti sobivad ettevõtete tegevusvaldkonnad kokku neid haldavate ministriumide spetsiifikaga. Juhtimisega seonduvaks probleemiks võib pidada eelkõige Eesti Energia kontserni pidevat reorganiseerimist.

Avaliku sektori ettevõtete näitajate alusel võib teha järgmised järeldused:

- keskvalitsusele kuuluvad ettevõtted on keskmiselt suuremad kui kohalikele omavalitsustele kuuluvad ettevõtted;
- riigiettevõtete keskmine netokäive ja puhaskasum varaühiku kohta on oluliselt väiksemad Eesti keskmisest, keskmine käive ja kasum töötaja kohta aga suuremad;
- kohaliku omavalitsuse ettevõtete keskmine kasum varaühiku ja töötaja kohta on suurem, kuid keskmine käive varaühiku ja töötaja kohta väiksem Eesti keskmisest.

Kui vaadelda kohalike omavalitsuste ettevõtete jätkusuutlikkust maakondade lõikes, siis võib näha, et väikseima tootlikkusega ettevõtted asuvad Järvamaal ja Lõuna-Eestis. Finantsstabiilsuse suhtes on halvas olukorras kaks Hiiumaa ettevõtet ning Põlva, Järva, Tartu ja Ida-Viru maakondades asuvad kohalike omavalitsuste ettevõtted. Parima majandusliku jätkusuutlikkusega on Tallinna linnale kuuluvad ettevõtted.

Riigi- ja KOV ettevõtete sotsiaalse jätkusuutlikkuse aspektist tuuakse välja mitmel töökohal töötamine ja ametikohtade politiseeritus. Kuna kohalike omavalitsuste ettevõtete kohta need andmed puudusid, siis sai järeltõlge teha ainult riigiettevõtete kohta. Eestis esineb riigiettevõtete puhul nii mitmel kohal töötamise probleem kui ametikohtade politiseerituse probleem.

Hõiveloajatena on riigiettevõtted olulised eelkõige Ida-Virumaal, aga ka Tallinnas ja Tartu linnas. KOV ettevõtted on aktiivsemad Ida-Virumaal, Pärnu-, Valga- ja Põlvamaal.

Tööjõukulud töötaja kohta on kõrgeimad Tallinna ja Harju ning madalaimad Põlva, Jõgeva ja Lääne-Viru maakondade kohalike omavalitsuste ettevõtetes. Keskvalitsuse ettevõtete eripärana tuleb mainida, et üldiselt on neis tööjõukulud Eesti keskmisest kõrgemad. Kõrgem tööjõukulude tase võib olla seotud sellega, et riigiettevõtete töötajatega sõlmitakse sagedamini kollektiivseid töölepinguid.